

BOEKAANKONDIGINGEN.

OTTO HEUBNER'S, *Lebenschronik*, von ihm selbst verfasst und mit seinem Willen herausgegeben von WOLFGANG HEUBNER. Berlin, JUL. SPRINGER. 1927. Prijs: 12.60 mark.

Een merkwaardig boek, waarvan men zich na lezing onmiddellijk afvraagt, of het noodig en nuttig was het in dezen vorm te laten verschijnen: een vraag, waarvoor ook de oudste zoon van den grooten kinderarts OTTO HEUBNER, die het boek uitgaf, zich gesteld heeft gezien.

Men kan het na lezing van het geheele boek met hem eens zijn, dat het goed was deze levensbeschrijving, zooals ze door HEUBNER in zijn laatste levensjaren was opgesteld, te publiceeren.

Wel heel nauwkeurig worden allerlei bijzonderheden over de jeugd van HEUBNER, over familiegebeurtenissen en persoonlijke wederwaardigheden meegedeeld. Maar zij vormen den achtergrond, waartegen de groote deugden van den wetenschappelijken werker en strijder, helder uitkomen. Deze achtergrond heeft de nauwkeurigheid en uitvoerigheid van die van een oud-Hollandsch schilderij van een familietafereel. Wat er helder naar voren komt, is de figuur van den goeden ouden HEUBNER. Hij verhaalt met alle vermijding van deftigdoenerij en geheel onopgesmukt, hoe hij eerst vechten moest om een plaats als docent te veroveren, later in Berlijn HENOCH opvolgde als ordinarius voor kinderziekten, na eenige jaren voor den bouw van een nieuwe kliniek kon zorgen, zijn bekende leerboek over kinderziekten schreef en het Kaiserin Augusta Viktoria-haus hielp stichten.

Steeds behoudt alles een persoonlijk karakter, doordat feiten als bezoeken aan congressen en vergaderingen uitvoerig beschreven worden, waarbij tal van bekende tijdgenooten ten tooneele verschijnen, en vooral door de beschrijving van hetgeen de muziek hem, die een goed zanger was, in vroeger en later jaren aan genot verschafte. Wie zou willen, uit de beschrijving van dit leven te leeren, hoe de kindergeneeskunde zich in deze periode ontwikkeld heeft, wordt teleurgesteld.

Maar allen, die HEUBNER vereeren als een der beste clinici onder de paediaters, zullen dit boek willen lezen om den persoon van HEUBNER nader te komen.

E. GORTER.

Handbuch der hygienischen Untersuchungsmethoden. Herausgegeben von dr. E. GOTSCHLICH. Zweiter Band. GUSTAV FISCHER, Jena, 1927. Prijs: 40 Mark.

Van GOTSCHLICH'S handboek kondigde ik verleden jaar (dit *Tijdschrift* 1926, I, bldz. 1815) het eerste deel aan; dit bracht een *Allgemeine Methodik* en de eerste hoofdstukken eener *specielle hygiënische Methodik*, met name de onderzoekingsmethododes van lucht, bodem en water, afvalwater inbegrepen.

De werkwijzen tot hygiënisch onderzoek van voeding, kleding, woning, verlichting, verwarming, ventilatie, gebruiksvoorwerpen, beroepsinvloeden, ziekmakende microben en van „die im inneren des Menschen begründeten Verhältnisse der Konstitution und Vererbung, der Leistung und der Ermüdung” zouden dan den inhoud van het tweede deel vormen.

GOTSCHLICH blijkt zich echter misrekend te hebben in de mate der beperking, die zijn medewerkers in staat zouden blijken zich op te leggen: hun bijdragen over *voeding* namen te zamen reeds 800 bladzijden in beslag! Zoo moest de oorspronkelijke opzet van het handboek worden gewijzigd en is een derde deel voor het — niet geringe — overschot bestemd.

De inhoud van het tweede deel bevat de hoofdstukken: Die hygiënischen Methoden zur allgemeinen Ernährungslehre (R. FEULGEN), Pflanzliche Lebensmittel (genotmiddelen inbegrepen), (E. SPAETH), Milch, Molkereiprodukte und Speisefette (E. GOTSCHLICH). Die bakteriologischen und veterinärmedizinischen Untersuchungen von Fleisch, Fleisch und Würstwaren, Eiern, Fischen, Krustentieren, Muscheln, Weichteiren, Reptilien und Amphibien, (R. STANDFUSZ). Die chemischen Methoden der Untersuchung von Fleisch und Fleischwaren (E. REMY) en Die serologischen Methoden von Fleisch, Fleisch- und Würstwaren, Eiern, Fischen und anderen tierischen Nahrungsmitteln. (P. UHLENHUTH).

Deze hoofdstukken dwingen stuk voor stuk eerbied af voor de kennis en de vlijt, waarmede zij zijn samengesteld. Eén zelfde karakter dragen zij echter niet. FEULGEN nam een zekere beknoptheid in acht en stelt daardoor misschien sommige gebruikers van het boek teleur: aan de vitamines is bepaald te weinig aandacht geschonken. Daarentegen zijn meer dan 400 bladzijden, d.i. meer dan de helft van het boek, gewijd aan het onderzoek van de plantaardige levensmiddelen, terwijl ook het onderzoek van de melk met bijna 150 bladzijden ruimschoots tot zijn recht komt. Het laatste hoofdstuk van UHLENHUTH zal, naar ik meen, eveneens een zeer gewaardeerde bijdrage blijken.

Dat in dit tweede deel, misschien nog minder dan in het eerste deel, aandacht is geschonken aan buitenlandsche methodiek laat zich uit den aard van het onderwerp — de keuring van levensmiddelen, waarbij zooveel nationale ervaring meespreekt — verklaren.

J. J. VAN LOGHEM.

R. BING, *Kompendium der topischen Gehirn- and Rückenmarksdiagnostik*. Siebente vermehrte und verbesserte Auflage. 259 bldz. 114 afbeeldingen, Berlijn en Weenen bij URBAN en SCHWARZENBERG. Prijs: 10 mark. geb. 12.50 mark.

Wie zich op het standpunt der strenge wetenschap stelt, zal over een compendium zelden voldaan zijn. De noodzakelijke korthed dwingt tot een simplistischen vorm der „verklaringen” (die zelfs in zulk een werk nog wel eens noodig zijn), tengevolge waarvan de werkelijkheid ternauwernood in de verte benaderd wordt. Maar de